

УТВЪРДИЛ:

ДОЦ. Д-Р СИЛВИ КИРИЛОВ, ДМ
МИНИСТЪР НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

РАМКОВА УЧЕБНА ПРОГРАМА

ЗА СПЕЦИАЛНОСТ

ПАРОДОНТОЛОГИЯ И ЗАБОЛЯВАНИЯ НА ОРАЛНАТА ЛИГАВИЦА

2025 г.

1. Въведение

1.1 Наименование на специалността: **Пародонтология и заболявания на оралната лигавица**

1.2 Дефиниция на специалността: Специалността „Пародонтология и заболявания на оралната лигавица“ е обособен раздел на денталната медицина и е насочена към превенцията и лечението на заболяванията на пародонта, заболяванията на оралната лигавица и заболяванията, свързани с денталните импланти и периимплантните тъкани.

1.3 Професионална квалификация на лицата, които имат право да се обучават по специалността: „**лекар по дентална медицина**“

1.4 Продължителност на обучението: **3 (три) години**

2. Учебен план (наименование на модулите/разделите и тяхната продължителност)

Раздел/Модул	Продължителност (в месеци)
Теоретично обучение:	
1. Нехирургична (антиинфекциозна) пародонтална терапия	2
2. Реконструктивна пародонтална терапия	
3. Мукогингивална терапия	
4. Заболявания на оралната лигавица	
5. Мениджмънт на периимплантните тъкани	
Практическо обучение:	
1. Нехирургична (антиинфекциозна) пародонтална терапия	6
2. Реконструктивна пародонтална терапия	9
3. Мукогингивална терапия	9
4. Заболявания на оралната лигавица	5
5. Мениджмънт на периимплантните тъкани	5
Общо месеци:	36

3. Минимален задължителен брой практически дейности (изследвания, манипулации, операции и др.)

Изследвания, манипулации, операции и др.	Брой
1. Лечение на пациенти – профилактика при здрав пародонт	3 случая
2. Диагностика и лечение на плак-асоциирани гингивални заболявания или диагностика и лечение на гингивално разрастване	4 случая
3. Нехирургично лечение на пародонтит	10 случая
4. Шиниране на зъби с редуциран пародонт с постоянни шини и оклузално ажустирание	3 случая
5. Резективни пародонтално-хирургични процедури редукция на пародонтални джобове	2 зони като оператор с асистенция на преподавател
6. Резективни пародонтално-хирургични процедури за корекция на костни дефекти – остеотомия/остеопластика	2 зони като оператор с асистенция на преподавател
7. Регенеративни пародонтално-хирургични процедури	3 зони като оператор
8. Кореново покритие на изолирани гингивални рецесии – коронарно преместено ламбо/тунелна препарация	6 рецесии като оператор: минимум 3 рецесии със съединително тъканна присадка, минимум 2 рецесии с тунелна препарация
9. Кореново покритие на множествени гингивални рецесии – коронарно преместено ламбо/тунелна препарация	2 зони като оператор
10. Удължаване на клинични корони/реконтуриране на венечната фестонираност/третиране на забавена пасивна ерупция	2 зони като оператор
11. Хирургично лечение на мукогингивални проблеми – гингивално разрастване, корекция на ниско заловени френулуми/мускулни инсерции, гингивална аугментация при липса на	2 зони като оператор

прикрепена гингива или дефекти на алвеоларния гребен	
12. Диагностика и менажиране на лечението при лезии на гингивата и/или оралната мукоза	трима пациенти (диагностика, менажиране и лечение) с някои от посочените заболявания и/или състояния. Специализантът проследява тези случаи съвместно със специалисти по орална хирургия и/или по лицево-челюстна хирургия
13. Хирургични процедури за поставяне на дентални импланти при пациенти с наличен/постигнат и документиран здрав пародонт/здраве при редуциран пародонт	6 поставени импланта (минимум по един имплант за всеки тип имплантиране имедиатно/ранно/отложено).
14. Хирургични процедури за създаване на адекватен меко-тъканен обем около дентални импланти.	3 зони
15. Лечение на биологични усложнения на дентални импланти	2 случая на пери-мукозит и 1 случай на пери-имплантит
Уточнение: Задължителни етапи на лечение към всеки клиничен случай: - Анамнеза - Фото статус - Пародонтална диагноза - Лечебен план - Реоценка - Корективна терапия - Оценка на корективна терапия - Поддържаща терапия	

4. Задължителни колоквиуми

1. Структура на пародонталните тъкани и оралната лигавица, биология и физиология на пародонта и оралната лигавица. Структура и биология на периимплантните тъкани. Етиология и патогенеза на възпалителните и деструктивни заболявания на гингивата и пародонта. Класификации в пародонтологията.

2. Диагноза на заболяванията на пародонта с клинични и пара клинични методи. Нехирургично лечение на пародонталните заболявания. Допълнителна антиинфекциозна терапия. Диагностика и лечение на травма от оклузия и ендо-пародонтални лезии.

3. Резективна пародонтална хирургия. Хирургични интервенции за редукция на пародонтални джобове и за корекция на костни дефекти – индикации, контраиндикации, хирургични подходи. Резективни техники за третиране на фуркационните максиларни и мандибуларни дефекти – индикации, техники, резултати, ограничения. Последствия, усложнения и странични ефекти при резективна пародонтална хирургия.

4. Регенеративна пародонтална хирургия. Подходи, фактори за подбор на пациент/дефект подходящи за регенеративни процедури. Съвременни хирургични протоколи – индикации, контраиндикации, етапи, материали, хирургични подходи. Регенеративни методи за в третирането на фуркационни дефекти на многокореновите зъби. Последствия, усложнения и странични ефекти при регенеративна пародонтална хирургия.

5. Гингивални рецесии – етиология, класификации, превенция. Хирургични интервенции за кореново покритие – критерии за избор, подбор на тип/вид присадка, хирургични протоколи.

6. Мукогингивален проблем – дефиниция, диагноза. Техники за удължаване на клиничните корони и осигуряване на биологичното пространство. Увеличаване на аташираната гингива преди протетично/ортодонтско лечение. Хирургично лечение на гингивално разрастване – индикации, хирургични техники. Третиране на забавена пасивна ерупция.

7. Диагностика и диференциална диагноза на лезиите на оралната мукоза с бактериален, вирусен и гъбичен произход. Клинична картина, микробиологични, хистологични, хистохимични, имунофлуоресцентни методи.

8. Диагностика и диференциална диагноза на лезиите на оралната мукоза свързани с реакции на свръхчувствителност, имунни и автоимунни състояния. Клинична картина, хистологични, имунофлуоресцентни методи.

9. Морфология и топография на периимплантното пространство. Планиране на имплантното лечение, протоколи за имплантиране и натоварване. Методи и протоколи за запазване на тъканния обем след екстракция.

10. Процедури за създаване на адекватен обем и контур на периимплантните меки тъкани. Възпалителни заболявания на периимплантните тъкани – перимукозити, периимплантит – етиология, клинична картина, диагноза, еволюция, прогноза. Съвременна схема за лечение.

5. Знания, умения и компетентности, които специалистът следва да придобие

По време на обучението за придобиване на специалност „Пародонтология и заболявания на оралната лигавица“ лекарите по дентална медицина следва да придобият следните знания, умения и компетентности:

1. Да познават в детайли анатомията на пародонта и оралната мукоза.
2. Да познават в детайли изискванията към морфологията на периимплантните тъкани за осигуряване на успешно поставяне и дългосрочна поддръжка на дентални импланти.
3. Да познават в детайли специфичната етиология, микробиология и патогенеза на плак-индуцираните пародонтални заболявания.
4. Да познават в детайли етиологията и патогенезата на не-плак индуцираните пародонтални заболявания.
5. Да владеят съвременните методи за клинична и пара клинична диагноза на пародонталните, периимплантните заболявания, на заболяванията на оралната лигавица и на мукогингивалните проблеми.
6. Да могат да диагностицират и да менажират проявите на пародонтити като манифестация на системни заболявания.
7. Да познават и да владеят лечебните протоколи на антиинфекциозната пародонтална терапия.
8. Да познават индикациите за назначаване и протоколите за избор на допълнителна локална и/или системна антимикробна терапия за лечение на заболяванията на пародонта.
9. Да познават индикациите и да познават и изпълняват лечебните протоколи за временно/полу-постоянно и постоянно шиниране на зъби.
10. Да имат задълбочени познания за методите, индикациите и контраиндикациите за резективна и регенеративна пародонтална хирургия и да владеят в детайли лечебните протоколи.
11. Да имат задълбочени познания за методите, индикациите и контраиндикациите за лечение на мукогингивалните проблеми и да владеят в детайли лечебните протоколи от мукогингивалната хирургия за създаване на адекватен обем тъкани, необходими за нормалната функция на съзъбието.
12. Да имат задълбочени познания за методите, индикациите и контраиндикациите за пародонтално-хирургичните техники за удължаване на клинични корони и третиране на забавената пасивна ерупция, и да владеят в детайли лечебните протоколи за изпълнението им.
13. Да владеят методите за оценка на риска от прогресия на пародонталното заболяване и да могат да изготвят и провеждат програма за поддържаща пародонтална терапия.

14. Да могат да диагностицират и да притежават задълбочени познания за лечението на рецидив/прогресия/рефрактерност на пародонталните заболявания.

15. Да познават основните хистологични, клинични и рентгенографски характеристики на травма от оклузия, да могат да я диагностицират и менажират. Да менажират мултидисциплинарното ѝ лечение, при необходимост.

16. Да познават индикациите и да познават и изпълняват лечебните протоколи за оклузално ажустирание, временно/полу-постоянно и постоянно шиниране на зъби.

17. Да могат да диагностицират и да участват в мултидисциплинарното лечение на ендо-пародонталните лезии.

18. Да могат да диагностицират и да участват в мултидисциплинарното комплексно дентално лечение (ортодонтско, протетично, имплантологично и др.).

19. Да познават оралните изяви, да владеят лечебните протоколи за локално лечение и да могат насочват пациентите към съответния медицински специалист при не-плак-индуцираните пародонтални заболявания и заболяванията на оралната лигавица.

20. Да познават оралните изяви, да владеят лечебните протоколи за локално лечение и да могат насочват пациентите към съответния специалист при екстраорални изяви на заболявания на оралната мукоза с автоимунен произход, с възпалителен произход, реакции на свръхчувствителност и генетични нарушения на развитието.

21. Да могат да разпознават потенциално малигнените разстройства на гингивата и оралната лигавица (левкоплакия, еритроплакия и др.), да познават биологичното им поведение и да могат да насочват към специалист по орална и/или лицево-челюстна хирургия за диагностично уточняване и преценка за лечение.

22. Да могат да разпознават клиничните изяви на злокачествените неоплазми на лигавицата на устната кухина, да познават биологичното поведение на злокачествените тумори на устната кухина и да могат да насочват към специалист по лицево-челюстна хирургия за диагностично уточняване и преценка за лечение.

23. Да познават изявата в устната кухина на хематологични/онкохематологични заболявания, да владеят лечебните протоколи за локално лечение и да могат насочват пациентите към съответния специалист.

24. Да познават оралните изяви в устната кухина при пациенти с HIV и СПИН, да насочват за диагностично уточняване към специалист по инфекциозни заболявания/вирусолог. Да владеят лечебните протоколи за локално лечение при тези пациенти.

25. Да познават лечебните протоколи за работа при пациенти на антиагрегантна и антикоагулантна терапия.

26. Да могат да диагностицират и менажират оралните изяви на системни заболявания и да насочват пациентите към съответния специалист за лечение на основното заболяване.

27. Да могат да извършват адекватно планиране и да владеят лечебните протоколи за поставяне на дентални импланти.

28. Да познават и да владеят лечебните протоколи за терапия на усложненията свързани с поставянето и/или функцията на денталните импланти.

29. Да могат да диагностицират и да третираят последствията, усложненията и страничните ефекти от нехирургичното и хирургично лечение на пародонталните заболявания, заболяванията на оралната лигавица, третирането на мукогингивалните проблеми, както и усложнения свързани с поставянето, експлантирането или възникнали при функцията на денталните импланти.

30. Да познават механизми на възможни влияния на пародонтита върху общи заболявания и състояния, както и влияния на често срещани заболявания и характеристики на поведението на индивида (диабет, ревматоиден артрит, тютюнопушене, стрес и др.) върху изявата и тежестта на пародонтита

31. Да познават медико-легалните аспекти в пародонтологията и заболяванията на оралната лигавица. Да имат задълбочени знания относно разбирането за „лекарска грешка“, да са запознати с рисковете, последиците, усложненията при съответните процедури от обхвата на специалността.

5. Конспект за държавен изпит за специалност Пародонтология и заболявания на оралната лигавица:

1. Пародонтални структури – анатомо-топографска характеристика и функции на гингивата, супракрестално прикрепване, коренов цимент и периодонтален лигамент.

2. Пародонтални структури – анатомо-топографска характеристика и функции на алвеоларната кост.

3. Морфология и топография на периимплантното пространство. Изисквания към периимплантните тъкани за осигуряване на успешно имплантологично лечение

4. Класификация на пародонталните заболявания и състояния. Дефиниране и характеристика на болестните категории и състоянията в отделните групи.

5. Дентален биофилм: микробен състав, формиране, зъбната плака като биофилм. Характеристика на зъбната плака при различните типове пародонтални заболявания.

6. Етиология на заболяванията на пародонта. Микробиология на пародонталните заболявания. Специфични пародонтопатогени. Механизми на патогенност.

7. Патогенеза на възпалителните заболявания на пародонта. Патогенетични процеси, специфични защитни механизми: хуморален и клетъчен имунен отговор.

8. Патогенеза на възпалителните заболявания на пародонта. Рискови фактори. Рискови групи, рискови индивиди, рискови места.

9. Патоморфология на гингивити и пародонтита. Формиране на гингивален и пародонтален джоб.

10. Методи за изследване на пациент с пародонтално заболяване – основни и допълнителни.

11. Клинична профилактика – цел, задачи, инструментариум, етапи на провеждане.

12. Плак-индуцирани заболявания на гингивата: епидемиология, етиология и патогенеза, диагностика, клинична картина.

13. Плак-индуцирани заболявания на гингивата: еволюция и прогноза. Лечение, поддръжка и превенция.

14. Плак-индуцирани, хормонално модулирани гингивити. Клинична картина, лечение и прогноза.

15. Химическа инхибция на зъбната плака. Основни групи химически инхибитори. Механизъм на плак-инхибиращото действие. Индикации и контраиндикации. Странични ефекти.

16. Антиинфекциозна пародонтална терапия: цели, възможности и ограничения. Подходи и инструментариум за провеждането ѝ. Методи на оценка на ефективността на механичната пародонтална терапия. Планиране на следващите фази от лечението.

17. Допълнителна антимикробна терапия на пародонталния джоб – агенти и процедури. Индикации. Ефективност.

18. Модулиране на отговора на организма в лечението на заболяванията на пародонта. Индикации, ефективност.

19. Пародонтит – етиология, патогенеза, клинична картина, диагностика, еволюция, прогноза.

20. Пародонтит – изследване на пародонтално болен, лечебен план и етапи на реализиране, детерминиране на прогнозата.

21. Оздравяване в пародонталните тъкани в резултат на нехирургична терапия.

22. Нехирургично лечение на пародонталния джоб. Индикации, оздравителен процес, ограничения.

23. Некротизиращи заболявания на пародонта. Некротично-улцеративен гингивит – етиология, клинична характеристика, патоморфология, лечение и превенция.

24. Некротизиращ пародонтит. Етиология, клинична и микробиологична характеристика. Лечение и превенция на прогресията и рецидива.

25. Пародонтити като манифестация на системни заболявания, клинична картина. Взаимовръзка между пародонталното заболяване и системното заболяване, диагноза, прогноза.

26. Общи синдроми, свързани с тежка пародонтална деструкция.

27. Акутни пародонтални състояния – клинична картина, диагностика и лечение.

28. Ендо-пародонтални лезии. Съвременна класификация. Клинична картина, диагноза, прогноза. Лечение на ендо-пародонтални лезии: консервативни и хирургични методи.

29. Травма от оклузия при пародонтални заболявания: клинични симптоми на оклузалната травма, диагноза, лечение.

30. Стабилизиране на зъби с увреден пародонт: основания, индикации, методи, поддръжка.

31. Рефрактерност и рецидив при пародонтални заболявания: предикция, диагностика, прелекуване, кумулативна терапия.

32. Планиране на корективната фаза при лечението на пародонтита: ортодонтски, хирургични, ресторативни процедури. Индикации, възможности и ограничения.

33. Хирургично лечение на пародонтален джоб – резективни подходи на третиране на пародонталния джоб – ексцизионни процедури – гингивектомия и гингивопластика: индикации и противопоказания, хирургична техника, оздравяване, поддържане.

34. Резективни подходи на третиране на пародонталния джоб – процедури с ламбо – ENAP, хирургия за осигуряване на достъп, вътрешна гингивектомия, Модифицираща техника на Widman и др.

35. Хирургично лечение на пародонтални костни дефекти – резективни техники за редукция на костни дефекти; контуриране на алвеоларната кост – индикации, техники, резултати, ограничения.

36. Пародонтална хирургия в областта на дисталния алвеоларен гребен.

37. Фуркационни дефекти: етиология, морфологична характеристика, клинична картина и диагностика, класификация на фуркационните дефекти. Еволюция и прогноза.

38. Фуркационни дефекти. Резективни техники за третиране на фуркационните максиларни и мандибуларни дефекти – индикации, техники, резултати, ограничения.

39. Фуркационни дефекти. Регенеративни методи за разрешаване на интеррадикуларната костна загуба – индикации, ограничения, очаквани резултати. Комбинирани подходи в третирането на костната загуба на многокореновите зъби.

40. Регенеративна пародонтална терапия: обосновка, индикации, техники. Подходи за пародонтална регенерация. Критерии за избор на хирургичен протокол.

41. Минимално-инвазивна регенеративна пародонтална терапия – индикации, ограничения.

42. Оздравителен процес на пародонталната рана: след резективна и след регенеративна терапия.

43. Мукогингивални проблеми – характеристика на придобити и в резултат на развитието деформации, връзка с пародонталните заболявания: диагноза, клинични и параклинични изследвания.

44. Гингивални рецесии – етиологични фактори, класификация, измервания, превенция.

45. Индикации за присадки при интервенции за кореново покритие. Видове съединително-тъканни присадки – протоколи за препарация. Алогенен и ксеногенен матрикс – индикации и ограничения.

46. Техники за удължаване на клиничните корони и осигуряване на биологичното пространство. Увеличаване на аташираната гингива преди протетично/ортодонтско лечение.

47. Забавена пасивна ерупция – диагноза, третиране. Пародонтално лечение на гингивална усмивка.

48. Хирургично лечение на гингивално разрастване – индикации, хирургични техники.

49. Поддържаща терапия – цел, дългосрочна поддържаща програма в зависимост от заболяването и индивидуалния риск за прогресия, проследявани критерии.

50. Структурна биология на оралната лигавица: макроскопска и микроскопска характеристика.

51. Етиологични фактори, патогенетични механизми и основни патологични процеси при заболяванията на оралната лигавица. Обривни единици.

52. Методи на изследване при заболявания на оралната лигавица – клинични и параклинични.

53. Класификация на заболяванията на оралната лигавица: основни групи и нозологични единици.

54. Не-плак индуцирани гингивални лезии с бактериален и вирусен произход. Клинична картина, диагностика, лечение.

55. Орална кандидоза – клинични форми, диагностика и лечение.

56. Изяви на медикаментозна алергия в устната кухина: основни алергени. Клинична картина, диагноза, лечение, превенция. Erythema multiforme.

57. Не-плак индуцирани гингивални лезии, свързани с автоимунни заболявания, генетични нарушения, възпалителни и имунни състояния – клинична картина, диагноза, прогноза.

58. Реактивни процеси – видове епулиди. Клинична картина, диагноза и лечение.

59. Leukoplakia и Erythroplakia – клинична картина, диагноза, еволюция и прогноза. Контрол на рисковите фактори.

60. Травматични лезии, причинени от физични, химични (токсични) и термични причини. Клинична картина, диагноза и лечение.

61. Улцеративни лезии на оралната мукоза: афтози – рецидивиращ афтозен стоматит и синдром на Behçet – клинична картина, диагноза, еволюция, прогноза и лечение.

62. Орални изяви при HIV инфекция и болни от СПИН. Клинични симптоми, диагноза, лечение и поддръжка.

63. Морфология и топография на периимплантното пространство. Изисквания към периимплантните тъкани за осигуряване на успешно имплантологично лечение.

64. Планиране на имплантното лечение – биомеханични съображения

65. Протоколи за имплантиране и натоварване. Позиция и ангулация на имплантите и протетичните компоненти.

66. Процедури за създаване на адекватен обем периимплантни тъкани. Методи и протоколи за запазване на тъканния обем след екстракция.

67. Вертикална/хоризонтална аугментация на алвеоларната кост. Процедури за създаване на адекватен обем и контур на периимплантните меки тъкани.

68. Периимплантно здраве. Възпалителни заболявания на периимплантните тъкани – перимукозити, периимплантит – етиология, клинична картина, диагноза, еволюция, прогноза.

69. Съвременна схема за лечение на биологичните усложнения на денталните импланти. Индикации и хирургичен протокол.